

19. Національний інформаційний комплекс і його роль у глобальному інформаційному просторі: монографія / О.С. Онищенко, В.М. Горюхов, В.І. Попик та ін.: НАН України, Нац. б-ка України ім. Вернадського. – К.: 2014. – с. 6.

20. Perkins R.M. Elements of Polis Science Chicado, / R.M. Perkins, 1942. – p. 15-16.

21. Technika kriminalistyczna. Pod redakcja Wlodzimiera Kedzierskiego. Tom 1. – Szczytno, 2002. – с. 16-18.

22. Чисніков В.М. Основоположник «наукової поліції» / В.М. Чисніков // Юридичний вісник України. – 2008. – № 16. – 19-25 квітня.

23. Черноус Ю.М. Криміналістика як навчальна дисципліна / Ю.М. Черноус // Актуальні питання теорії і практики криміналістичної науки. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 25 січня 2015 р.) // Національна академія внутрішніх справ. – К.: Видавничий дім «Гельветика», 2015. – с. 45.

24. Шепітько В.Ю. Тенденції криміналістики в умовах глобалізації сучасного світу / В.Ю. Шепітько // Актуальні питання теорії і практики криміналістичної науки. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 23 січня 2015 р.) – К.: Видавничий дім «Гельветика», 2015. – с. 48.

25. Юрчишин В.М. Процесуальні функції прокурора у досудовій стадії кримінального провадження: поняття, призначення, система: навч. посіб. / В.М. Юрчишин. – Чернівці: Технодрук, 2014. – 276 с.

Білик М.А., Удовенко Ж.В.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОСВІДУВАННЯ ОСІБ

Особливе місце серед усіх слідчих (розшукових) дій, що спрямовані на збирання інформації з матеріальних відображень, займає освідування. Воно дозволяє слідчому безпосередньо сприймати об'єкти з метою виявлення слідів кримінального правопорушення, особливих примет і з'ясування обставин події, важливих для кримінального провадження, скласти уявлення про механізм вчинення злочину та особу злочинця, висувати слідчі версії та правильно визначати напрями розслідування.

Під час проведення досудового розслідування освідування доволі поширена слідча (розшукова) дія, про що свідчать матеріали кримінальних проваджень. Так, під час розслідування умисних тяжких тілесних ушкоджень освідування проводилося у 78,4% випадках, для перевірки алібі – 2,8%.

Термін «освідування» в юридичній літературі вживається давно. Однак до цього часу не вгамовуються дискусії щодо процесуальної сутності цієї слідчої (розшукової) дії, її завдань і тактичних підстав проведення. У 20-х рр. минулого століття науковці під освідуванням розуміли діяльність лікаря чи спеціаліста у сфері медицини, які виконують завдання слідчого в тих випадках, коли для дослідження окремих питань потрібні спеціальні знання. У 60-х рр. думки вчених розділились. Одні дослідники вважали, що освідування – це один з видів огляду. Інші розглядали його як експертизу,

якщо освідування проводить судово-медичний експерт, і як слідчий огляд, коли освідування проводить представник органу розслідування. У 90-х рр. ХХ ст. і на початку ХХІ ст. переважна більшість науковців під освідуванням розуміли огляд тіла особи для виявлення слідів злочину та особливих прикмет. Нині до поняття «освідування» також існують різні підходи. Так під освідуванням розуміють самостійну слідчу (розшукову) дію, яка проводиться за постановою прокурора і спрямовану на безпосереднє обстеження тіла людини з метою виявлення і фіксації слідів кримінального правопорушення, особливих прикмет та ознак функціонального й анатомічного характеру. Інше визначення, що освідування – це слідча (розшукова) дія, яка є різновидом слідчого огляду, складається з огляду тіла живої людини для виявлення на ньому особливих прикмет, слідів кримінального правопорушення, тілесних ушкоджень, виявлення стану сп'яніння або інших якостей та ознак, що мають значення для кримінального провадження, якщо для цього не потрібне проведення судової експертизи. У цих визначеннях науковці наголошують, що освідування полягає в огляді тіла живої людини. Разом з тим багато науковців ставлять питання, чи може бути взагалі освідувана особа, яка не має ніякого процесуального статусу, наприклад не допитана як свідок, або особа, яка через свої психічні вади взагалі не може бути свідком, підозрюваним. Більшість вчених зазначають, що освідування громадян, які не мають у кримінальному провадженні ніякого процесуального статусу, є неприпустимим. Згідно із законом право на недоторканність особи мають усі громадяни.

Характерно, що особистому обшукові можуть бути піддані будь-які особи (за наявності фактичних підстав), незалежно від їх процесуального статусу. Деякі науковці підкреслюють, що освідування має проводитись обов'язково у присутності понятих, а в необхідних випадках і лікаря. У ст. 241 КПК України зазначено: за необхідності виявити або засвідчити наявність у підозрюваного, потерпілого чи свідка слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет слідчий (прокурор) здійснює освідування, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу. Зауважимо, що кримінально-процесуальні кодекси Білорусії, Казахстану та Киргизії не передбачають можливості освідування свідка.

Виходячи із сутності та особливостей освідування, варто відзначити такі його риси:

- освідування є різновидом слідчого огляду, специфіка якого визначається особливістю його об'єкта (об'єктом є тіло живої людини);
- освідування пов'язане з втручанням у приватне життя, тому регламентується як окрема слідча (розшукова) дія, а щодо його провадження встановлено спеціальну процесуальну форму;
- освідування проводиться на підставі постанови прокурора про проведення слідчої (розшукової) дії;
- освідування є однією зі слідчих (розшукових) дій, яка може провадитись за участю спеціаліста (судово-медичного експерта або лікаря);
- слідчий не має права бути присутнім при освідуванні особи іншої

статі, якщо це пов'язано з необхідністю оголення особи, яка підлягає освідуванню;

– при освідуванні не допускаються дії, що принижують честь і гідність освідуваної особи, або процедури, що шкідливі для її здоров'я.

Отже, на нашу думку, під освідуванням варто розуміти самостійну слідчу (розшукову) дію, яка проводиться на підставі постанови прокурора і полягає в огляді тіла живої людини з метою виявлення і фіксації наявності або відсутності особливих прикмет, слідів кримінального правопорушення та інших ознак і властивостей, що мають значення для кримінального провадження.

На відміну від деяких інших видів слідчого огляду освідування суттєво порушує право на недоторканність та особисту свободу громадян, пов'язане з можливістю розголошення інтимних обставин їх життя. Зважаючи на це, законодавець виділив освідування в самостійну слідчу (розшукову) дію і визначив спеціальні правила його проведення. Однак чітка кримінальна процесуальна регламентація освідування нині залишається незавершеною.

Білоус І.В.

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ ЗА ВІДЕОЗОБРАЖЕННЯМИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СУДОВОЇ ПОРТРЕТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Портретна експертиза, що проводиться з використанням такого носія інформації, як цифровий відеозапис, має певні особливості при вирішенні ідентифікаційних завдань. Це обумовлено тим, що такого роду носій інформації про зовнішній вигляд людини як відеозапис має певні характеристики, пов'язані як з технічними характеристиками пристроїв, за допомогою яких він був отриманий, так і зі способами її подальшої обробки та зберігання.

Кожна стадія експертного дослідження має свої особливості.

При надходженні на експертизу відеопортретів їх попереднє дослідження проводиться з метою з'ясування можливостей достовірного ототожнення особи, а також для встановлення та аналізу дії різних факторів, що змінюють якість зображення і риси обличчя.

На цій стадії необхідно встановити походження відеопортрета; визначити формат відеозапису, тип записуючої апаратури; встановити систему кодування кольору, умови виготовлення відеопортрета; визначити якість, розмір порівнювальних зображень, наданих на дослідження, а також факторів, які можуть вплинути на відображення ознак зовнішності і зумовити особливості їх дослідження в процесі проведення експертизи.

Основним завданням роздільного дослідження є виділення на відеопортретах та їх матеріальних копіях (фотознімках, зображеннях, одержуваних з відеопортретів за допомогою знакодруючої техніки ознак зовнішності, які отримали чітке відображення. Варто зауважити, що при відображенні відеопортрета на різних матеріальних копіях відбувається втрата портретної інформації. Важливою особливістю роздільного